

6.5 Důležité poznámky o prefixu ἐ

6.5.1 Slova začínající samohláskou

Podívejte se, co se stane, když se prefix ἐ přidá ke slovu, které začíná samohláskou:

ἀκουω – slyším (prézens)

ἤκουον – slyšel jsem (imperfektum)

Aby se ukázalo, že sloveso je v imperfektu anebo aoristu, musí se přidat ἐ (*přímnožek*) na začátek kmene. To je vcelku bezproblémové, pokud kmen začíná souhláskou, ale ne když začíná samohláskou – nelze říct ἐἀκουον!

Důležitá gramatika

Dávejte si pozor, když se
přímnožek ἐ přidává ke slovu
začínajícímu samohláskou.

V tomto případě se aplikuje obvyklé pravidlo pro přidávání ἐ *přímnožku*, avšak dochází ke stažení (ἐ + ᾱ → ἦ, atd.).¹

Důležitá gramatika

ἐ + ᾱ se stává ἦ

ἐ + ε se stává ἦ

ἐ + ο se stává ω

ἐ + η, ι, υ ω zůstává η, ι, υ ω

¹ Někteří autoři chápou toto jako prodloužení první samohlásky slova a ne jako přidání ἐ. Výsledek avšak stejný.

Dvojhlasíky sledují tutéž logiku. Např.

$\alpha\iota \rightarrow \eta$ $\alpha\upsilon \rightarrow \eta\upsilon$	$\epsilon\iota \rightarrow \eta$ $\epsilon\upsilon \rightarrow \eta\upsilon^2$	$\omicron\iota \rightarrow \omega$
---	---	------------------------------------

Tak, protože imperfektum od $\lambda\upsilon\omega$ je $\acute{\epsilon}\lambda\upsilon\omicron\nu$,

- imperfektum od $\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\omega$ je $\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\omicron\nu$.
- imperfektum od $\omicron\iota\kappa\omicron\delta\omicron\mu\epsilon\omega$ je $\acute{\omega}\kappa\omicron\delta\omicron\mu\omicron\nu$.³
- imperfektum od $\epsilon\upsilon\lambda\omicron\gamma\epsilon\omega$ je $\eta\upsilon\lambda\omicron\gamma\omicron\nu$.

$\acute{\epsilon}$ se stejným způsobem chová v aoristu, tedy

- aorist od $\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\omega$ je $\acute{\eta}\kappa\omicron\upsilon\sigma\alpha$.

6.5.2 Složená slovesa

Podívejte se, co se stane, když se prefix $\acute{\epsilon}$ přidá ke složenému slovesu (viz část 4.4):

$\acute{\alpha}\pi\omicron\lambda\upsilon\omega$ – uvolňuji (přezens)

$\acute{\alpha}\pi\epsilon\lambda\upsilon\omicron\nu$ – uvolňoval jsem (imperfektum)

Důležitá gramatika

Dávejte si pozor, když se
přímnožek $\acute{\epsilon}$ se přidává ke
složenému slovesu

Ve složených slovesech se přímnožek $\acute{\epsilon}$ klade **mezi** předložku a slovesný kmen.

Tomuto můžete porozumět přemýšlením o následujících čtyřech krocích.

² Ve skutečnosti je pro $\epsilon\upsilon$ běžnější, že je ponecháno beze změny.

³ Koncovky imperfekta použité u sloves zakončených na $-\epsilon\omega$ jsou vysvětleny v části 6.8.

1. Odstraňte předložku.
2. Přidejte ϵ k slovesu jako obvykle (všímejte si, zda sloveso začíná samohláskou).
3. Dosad'te zpátky předložku.
4. Dávejte pozor na elizi, protože předložka se nyní nachází před samohláskou (podívejte se na pravidla v části 4.2.5).

Příklady

prézens	imperfektum		
	skutečný tvar	význam	proces vzniku tvaru
ἀπολυω	ἀπελυον	uvolňoval jsem	ἀπο-ελυον
ἐκβαλλω	ἐξεβαλλον	vyhazoval jsem	ἐκ-εβαλλον
ὑπαγω	ὑπηγον	odcházel jsem	ὑπο-εαγον ὑπο-ηγον
συναγω	συνηγον	shromažďoval jsem	συν-εαγον συν-ηγον

Přímnožek se v aoristu chová stejným způsobem.

Např. aorist od ἀπολυω je ἀπελυσα.

Nápověda

Pěčlivě si všimněte rozdíl mezi *stahováním*, když se přidává přímnožek ke slovesu začínajícímu samohláskou, a *elizi*, k níž dochází, když po předložce následuje samohláska. Samohláska na začátku slovesa se spojuje s přímnožkem, zatímco samohláska na konci předložky je obvykle „zničena“ přímnožkem.

$\epsilon + \acute{\alpha}\gamma\omicron\nu \rightarrow \acute{\eta}\gamma\omicron\nu$ $\epsilon + \acute{\alpha}\nu\alpha\beta\lambda\epsilon\pi\omicron\nu \rightarrow \acute{\alpha}\nu\epsilon\beta\lambda\epsilon\pi\omicron\nu$ $\epsilon + \acute{\alpha}\nu\alpha\gamma\omega \rightarrow \acute{\alpha}\nu\eta\gamma\omicron\nu$